

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 466/2023-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátkou JUDr. Monikou Marjanovič, Urbánkova 6, Košice, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-14 C 1/2019 v období po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 343/2021 z 1. februára 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-14C/1/2019 v období po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 343/2021 z 1. februára 2022 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v časti rozhodovania o náhrade trov konania.
2. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **500 eur**, ktoré **j e** jej Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **616,38 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyni sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. augusta 2023 a doplnenou podaním zo 6. septembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Mestského súdu Bratislava IV (ďalej aj „mestský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. B1-14 C 1/2019 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznal jej primerané finančné zadost'účinenie v sume 3 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 466/2023-17 z 19. septembra 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v časti namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom mestského súdu v napadnutom konaní v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 343/2021 z 1. februára 2022 a vo zvyšnej časti ju odmietol.

3. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky, že došlo k porušeniu jej označených práv, a to nesústreďným a neefektívnym postupom mestského súdu v napadnutom konaní, predtým Okresného súdu Bratislava I (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 1/2019. Zo sťažovateľkou predneseného skutkového stavu vyplýva, že 11. decembra 2018 doručila okresnému súdu žalobu, ktorou sa v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“) domáha náhrady škody proti Slovenskej republike. Škoda mala byť sťažovateľke spôsobená nesprávnym postupom a neoprávneným konaním Okresného súdu Košice II, ktorý proti sťažovateľke viedol exekučné konania po dobu viac ako deviatich rokov.

4. Sťažovateľka sa už v minulosti obrátila so sťažnosťou na ústavný súd, ktorý nálezom č. k. I. ÚS 343/2021-27 z 1. februára 2022 rozhodol, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 1/2019 boli porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov.

5. Pokiaľ ide o priebeh napadnutého konania, sťažovateľka uvádza, že okresný súd po doručení nálezu ústavného súdu nariadil pojednávanie na 9. marec 2022, na ktoré predvolal sťažovateľku na účel jej vypočutia. Uvedené pojednávanie bolo odročené na 22. jún 2022, na ktoré sa sťažovateľka dostavila a ktoré bolo prerušené. Pojednávanie nariadené na 22. jún 2022 zákonná sudkyňa prerušila na 20 minút, vrátila sa po približne hodine a bez pokračovania v pojednávaní ho odročila na 8. november 2022. Deň pred uvedeným termínom bolo sťažovateľke oznámené zrušenie tohto pojednávania. Ďalší termín pojednávania nariadený na 14. február 2023 bol súdom tiež zrušený.

6. Sťažovateľka uviedla, že predmet napadnutého konania (náhrada škody spôsobenej orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci, pozn.) predstavuje štandardnú a pomerne početnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, v napadnutom konaní mestský súd nepostupuje tak, aby smeroval k vydaniu meritórneho rozhodnutia, a tým aj k odstráneniu právnej neistoty, ktorá sa zvyšuje, čo negatívne vplýva na zdravotný stav sťažovateľky.

II.

Vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľky

II.1. Vyjadrenie mestského súdu:

7. Mestský súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že ide o skutkovo aj právne zložitú vec, keď je potrebné posudzovať viacero uplatnených nárokov a tiež priebeh exekučného konania.

8. Ďalej konštatoval, že v období po 1. februári 2022 súd vo veci postupoval plynule a bez zbytočných prietahov, priebežne nariaďoval aj termíny pojednávania. K nariadeniu prvého pojednávania (30. novembra 2021) došlo 5. októbra 2021, teda pred vydaním nálezu ústavného súdu v tejto veci. Tento termín bol zrušený z dôvodu vyhláseného núdzového stavu v súvislosti s opatreniami proti šíreniu choroby COVID-19. Zároveň bol nariadený nový termín pojednávania na 9. marec 2022, na ktorom bol vykonaný aj výsluch sťažovateľky a pojednávanie bolo odročené na 22. jún 2022. Čo sa týka priebehu pojednávania, mestský súd poukázal na upovedomenie o spôsobe vybavenia sťažnosti z 9. decembra 2022.

9. Tiež uviedol, že termín pojednávania nariadeného na 8. november 2022 bol zmenený na 14. február 2023 z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne, ktorý bol zrušený z rovnakého dôvodu.

10. Čo sa týka namietaného neefektívneho a nesústredeného postupu súdu, z obsahu spisu vyplýva pravý opak. Súd postupoval v súlade so závermi pojednávania a bezprostredne po pojednávaní žiadal aj pripojenie exekučných spisov.

II.2. Replika sťažovateľky:

11. Sťažovateľka vo svojej replike uviedla, že jej právna vec sa vzťahovala na náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. spôsobenej Okresným súdom Košice II v exekučnom konaní vedenom spoločne a nerozdielne proti manželom [REDAKOVANÉ] ako povinným pod sp. zn. 48 Er 2258/2007 a následne sp. zn. 48 Er 598/2008. Exekučné konanie trvalo takmer 10 rokov bez zákonného a právoplatného exekučného titulu, čo napokon uznal aj Okresný súd Košice II.

12. Sťažovateľka doručila okresnému súdu žalobu o náhradu škody 11. decembra 2018, ktorej bola pridelená sp. zn. 14C/1/2019 (B1-14 C 1/2019). Manžel sťažovateľky o 9 mesiacov neskôr doručil Okresnému súdu Bratislava V totožnú žalobu podľa rovnakých skutkových a právnych okolností, ktorej bola pridelená sp. zn. 10C 48/2019.

13. Vo veci [REDAKOVANÉ] súd konal plynule a nariadil 4 pojednávania v priebehu rokov 2021 – 2022, konajúca sudkyňa zabezpečila všetky súvisiace spisy Okresného súdu Košice II, exekučné spisy dvoch exekútorov, pričom tieto mala naštudované a na pojednávanie bola riadne pripravená. Súd počas pojednávania konaného 1. júna 2022 úplne vypočul sťažovateľku ako svedkyňu o všetkých skutkových a právnych okolnostiach namietaného nesprávneho úradného postupu. Sudkyňa konala korektne, dôstojne a so znalosťou veci a práva a o žalobe rozhodla rozsudkom č. k. 10C 48/2019-481 z 23. októbra 2023.

14. Priebeh konania vo veci sťažovateľky bol úplne odlišný, poznačený ničím neopodstatnenými prietiahmi a neefektívnosťou, ktorú konštatoval aj ústavný súd nálezom č. k. I. ÚS 343/2021-27 z 1. februára 2022.

15. Prvý termín pojednávania bol podľa sťažovateľky nariadený len preto, lebo sťažovateľka podala proti postupu porušovateľa sťažnosť ústavnému súdu. Taktiež v právnej veci sťažovateľky porušovateľ dosiaľ nezabezpečil súvisiace spisy exekučného konania a nepreštudoval ich. Zároveň sťažovateľke po uplynutí takmer 5 rokov odo dňa podania žaloby neumožnil, aby úplne vypovedala o všetkých skutkových okolnostiach vo svojej veci.

16. O žalobe sťažovateľky doručenej súdu 11. decembra 2018 porušovateľ k dnešnému dňu, teda v priebehu takmer 5 rokov, nerozhodol, a to ani po vydaní nálezu ústavného súdu s príkazom porušovateľovi, aby konal rýchlo a efektívne.

17. Sťažovateľka žiadnym spôsobom neprispela k zbytočným prietiahom súdneho konania ani ich nespôsobila. Napriek tomu je nútená zotrvať v stave právnej neistoty, ktorá jej bola spôsobená 10-ročným protiprávnym vedením exekučného konania a následne znásobená ďalším 5 rokov trvajúcim neefektívnym a nesústreďeným konaním porušovateľa, ktorý nebral na zreteľ ani zdravotný stav sťažovateľky poznačený nesprávnym úradným postupom, o čom sťažovateľka predložila dôkazy.

18. Porušovateľom namietané okolnosti o zrušení termínov pojednávania nariadeného v roku 2022 a následne v roku 2023 z dôvodu práceneschopnosti konajúcej sudkyne nezakladajú žiadne akceptovateľné dôvody.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

19. Podstatou námietok sťažovateľky je porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a jej práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote spočívajúce v pretrvávajúcej nečinnosti a neefektívnom postupe mestského súdu napriek predchádzajúcemu nálezu ústavného súdu.

20. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie označených práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu, pričom k stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

21. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietiahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou dnes už konštantnou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

22. K právnej a faktickej zložitosti veci sa už ústavný súd vyjadril v náleze č. k. I. ÚS 343/2021 z 1. februára 2022, keď konštatoval, že samotný predmet konania nepredstavuje právne zložitú vec a že napadnuté konanie sa súčasne vyznačuje určitou skutkovou zložitou vzhľadom na početnosť súvisiacich súdnych spisov v konaniach vedených na Okresnom súde Košice II.

23. Vo vzťahu k správaniu sťažovateľky ústavný súd poukazuje na to, že sťažovateľka počas napadnutého konania nemala žiaden negatívny podiel na neprimeranej dĺžke konania, čo už tiež konštatoval ústavný súd vo svojom predchádzajúcom náleze. V období od právoplatnosti ostatného nálezu, t. j. od 7. marca 2022, ústavný súd na strane sťažovateľky žiadnu okolnosť, ktorá by negatívne ovplyvnila dĺžku napadnutého konania nenachádza.

24. K postupu mestského súdu po právoplatnosti nálezu č. k. I. ÚS 343/2021 z 1. februára 2022 ústavný súd konštatuje, že v právnej veci sťažovateľky nebolo dosiaľ vydané žiadne meritórne rozhodnutie napriek uskutočneniu dvoch pojednávaní (počas roka 2022), na ktorých bol vykonaný výsluch sťažovateľky. Od 10. októbra 2022 do podania ústavnej sťažnosti (a ani do rozhodovania ústavného súdu) mestský súd vo veci nevykonával žiaden úkon smerujúci k rozhodnutiu vo veci samej, keďže oba termíny nariadených pojednávaní (8. novembra 2022 a 14. februára 2023) boli zrušené z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne a následne zostal mestský súd úplne nečinný. Ústavný súd preto nemôže súhlasiť so stanoviskom mestského súdu, že v napadnutom konaní v posudzovanom období postupuje plynulo.

25. V súvislosti s argumentáciou mestského súdu poukazujúcou na personálne aspekty – práceneschopnosť sudkyne ústavný súd zotrváva na svojej judikatúre, podľa ktorej takéto okolnosti v zásade nie sú dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter (III. ÚS 103/2021).

26. Na základe uvedeného ústavný súd posúdením celkovej dĺžky súdneho sporu (takmer 5 rokov) bez meritórneho rozhodnutia, vysloveného príkazu ústavného súdu konať bez zbytočných prietahov v predchádzajúcom náleze č. k. I. ÚS 343/2021 z 1. februára 2022, čo odôvodňuje prísnejšie posudzovanie postupu mestského súdu, ako aj trvajúcej nečinnosti mestského súdu dospel k záveru, že v napadnutom konaní postupom mestského súdu došlo k zbytočným prietahom, čím bolo zasiahnuté do ústavne zaručeného základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'učinenie

27. Hoci ústavný súd rozhodol o porušení označených práv sťažovateľky, neprikázal, aby mestský súd vo veci konal bez zbytočných prietahov v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy, pretože takýto príkaz už bol okresnému súdu daný nálezom ústavného súdu z 1. februára 2022. Z tohto dôvodu ústavný súd tejto požiadavke sťažovateľky nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

28. Pri rozhodovaní o priznaní finančného zadost'učinenia [čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] v danej veci zohľadnil ústavný súd dĺžku napadnutého konania od právoplatnosti ostatného nálezu z 1. februára 2022 (19 mesiacov) i obdobie nečinnosti mestského súdu v rámci tohto konania.

29. Prieťahy či nečinnosť súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu proti základným ústavne zaručeným právam a slobodám. Z tejto fakticity vyplýva, že porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším prieťahom (ústavným príkazom konať), ale už raz vzniknutý prieťah odstrániť nemožno, možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primerané finančné zadost'učinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde.

30. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

31. Ústavný súd pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľky na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 3 000 eur vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu. Berúc do úvahy všetky okolnosti prípadu sťažovateľky, predovšetkým majúce na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadost'učinenia je zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný považoval za primerané finančné zadost'učinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 2 výroku tohto nálezu) sumu 500 eur a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľky nevyhovelo (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

32. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 616,38 eur.

33. Návrh na priznanie trov právneho zastúpenia ústavný súd posudzoval podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Sťažovateľke priznal trovy právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti, replika sťažovateľky) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2023 v sume 208,67 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2023 v sume 12,52 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky), čo spolu predstavuje sumu 663,57 eur. Sťažovateľka žiadala priznať jej náhradu trov konania vo výške 616,38 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Pokiaľ ide o priznanú výšku nároku, bol viazaný návrhom sťažovateľky, inak by jej patril nárok na náhradu trov konania v rozsahu 663,57 eur.

34. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. decembra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu